

En idé om judars särställning

Judar världen över intar – och har gjort det under överskådlig historisk tid – en särställning bland etniska folkgrupper. De är ofta förföljda, är påfallande framgångsrika inom olika områden som medicin, juridik, ekonomi, teknik och konst och är kända för sin humor och förmåga att resa sig och gå vidare, såväl kollektivt som individuellt. Vad kan detta bero på? Vad är det som gör judar så speciella? Nedan presenteras, inte en teori eller hypotes – det vore alltför djärvt – men åtminstone en idé som kan belysa fenomenet.

Följande båda påståenden är förutsättningar för logiken i det fortsatta resonemanget:

- I någon mening kan sägas att *en människa är sitt språk*.
- De allra flesta *judar* – men knappast några andra än judar – *har någon levande relation till det hebreiska språket*. Även om hebreiska knappast är modersmål för alla judar så finns det ändå där, genom religionen och högtiderna och sedan årtusenden nedplöjt i kulturen.

Hebreiskan är unik så till vida att den är grundad i verb, medan övriga språk som talas i västvärlden är grundade i substantiv¹. Verben står för handling, kreativitet och *process*, medan substantiv står för föremål, mätbarhet och *produkt*.

En person som *är* sitt verborienterade språk är således i högre grad *processinriktad* än en person som *är* sitt substantivorienterade språk och istället är *produktinriktad*. Således kan judar i grunden antas vara processinriktade i högre grad än andra västerlänningar.

Framgång inom de flesta områden kan knytas till egenskaper som *fantasi*, *nyfikenhet* och *kreativitet*, begrepp som hör samman med *process* i betydligt högre grad än *produkt*. Detta förklarar då, enligt ovan presenterade logik, judars påfallande framgångsrikhet.

Varför är de då i motsvarande grad förföljda? Enkla förklaringar är dels avundsjuka eftersom framgång är åtråvärd, dels annorlundaskap vilket ofta är tacksamt att peka ut som en mänsklig defekt.

¹ Bergström, Matti (1990). *Hjärnans resurser - en bok om idéernas uppkomst*. Jönköping: Seminarium. Sidan 74.